

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6969630>

Працевлаштування випускників регіональних навчальних закладів у контексті викликів пандемії Covid-19

Глебова Н. І., д. соц. наук, професор

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Гавріна В. О., студентка

Проблема працевлаштування молоді, яка була критичною й до пандемії Covid-19, від 2020 року вбачається ще більш серйозною. Офіційні дані більшості країн світу свідчать, що поточний рівень безробіття серед молодих людей став вищим порівняно з попереднім періодом.

Аналіз практик протистояння цим викликам у різних країнах засвідчує різні масштаби державного втручання, різні типи підходів і засобів стабілізації ситуації – від замовчування проблеми в країнах з авторитарним правлінням, до застосування комплексних державних програм, відповідної реорганізації регіональної політики органів місцевого самоврядування й раціонального використання ресурсів зайнятості місцевих громад у країнах з розвинутим демократичним управлінням.

Попри вказані відмінності ідеологічного, політичного й організаційного характеру, низка об'єктивних причин (економічний спад через пандемію Covid-19, збільшення дефіцитів національних бюджетів, невизначене майбутнє трудової міграції в країни Західної Європи чез пандемію, соціальна напруга в районах зі слабо розвинутим промисловим виробництвом та районами з низьким економічним потенціалом засвідчує загальні тенденції скорочення державних ресурсів, викликані пандемічною ситуацією.

Аналіз матеріалів аналітичного дослідження «Рішення для молодіжної зайнятості: вплив громадянського суспільства в Україні, Грузії та Молдові» та багатьох інших засвідчує спільні проблеми: у пострадянських спільнотах державне нормативне регулювання молодіжного сегменту ринку праці все ще залишається надто складним, не завжди відповідає реаліям сучасного життя, потребує внесення певних коректив, зокрема вдосконалення правового масиву розвитку молодіжної сфери та вирішення низки питань соціального характеру безпосередньо в територіальних громадах, що визначають траєкторії та характер їх переходу до сталого розвитку у середньостроковій перспективі. Разом з тим важливими причинами проблеми працевлаштування випускників у різних регіонах, що значно погіршилися пандемією, лишається традиційно непропорційна

регіональним запитам працедавців зацікавленість випускників шкіл до вивчення соціальних та гуманітарних наук порівняно з технічними та інженерними фахами, неналежне інформування молоді при виборі професій щодо реальних перспектив професійного саморозвитку, відсутності належних можливостей набуття практичного досвіду праці за фахом, стимулів для підприємництва, інформації компаній про формування необхідних навичок (наприклад, комунікації, підприємництво чи лідерство), що значно ускладнює ефективність пропонованої державної підтримки випускників.

Указані тенденції актуалізують потребу в дослідженні регіональних аспектів соціокультурної політики стабілізації молодіжного ринку праці, знаходження регіональних ресурсів для підтримки робочих місць та бізнесу випускників, додаткових можливостей працевлаштування за фахом). У вказаному контексті дане дослідження є спробою системного осмислення основних проблем ринку праці молоді в умовах КОВІД -19 (в порівняльному аналізі європейських систем працевлаштування випускників); виявлення основних протиріч систем регулювання молодіжного сегменту ринку праці та ефективних засобів їх подолання в контексті протидії впливам КОВІД -19; дослідження регіональних особливостей розвитку ринку праці випускників територіальних закладів професійної освіти Мелітопольського регіону Запорізької області в умовах КОВІД -19.

Пандемія КОВІД-19 значно погіршила стан проблеми працевлаштування молоді у всьому світі. Зазначена проблема є предметом уваги безлічі дослідницьких структур, що аналізують різні аспекти інтеграції випускників у сучасні економічні відносини, оцінюють можливості й перспективи ефективності протидії чинним загрозам з боку різних державних систем, зокрема різних підходів і практик державної підтримки економічної активності випускників в умовах економічного спаду, викликаного пандемією. Порівняльний аналіз цих підходів дає можливість виявити протиріччя чинних систем регулювання молодіжного сегменту ринку праці та обґрунтувати чинники їх подолання. Дослідження чинників і особливостей розвитку регіонального ринку праці випускників в умовах впливів КОВІД-19 дозволяє охарактеризувати його найближчу перспективу та активізувати регіональні ресурси для реалізації відповідних соціально-економічних стратегій.

На думку експертів, пандемія COVID-19 призвела до масштабної потреби перегляду засад подальшого економічного і соціокультурного розвитку. Масштабність проблеми актуалізує громадський і науковий інтерес виявлення «точок напруження». Однією з таких точок є проблема працевлаштування молоді в умовах загальносвітового економічного спаду. Коментуючи статистичні дані епохи КОВІД-19,

науковці констатують, що пандемія спричинилась до значних змін соціальному просторі, зокрема усталились нові умови економічного існування, що в свою чергу вимагає системного перегляду соціальних засад використання потенціалу молодих фахівців – випускників вузів.

Наявні в науковому обігу та галузевих ЗМІ чисельні праці вчених, представників державних установ та неурядових організацій, присвячені переважно розгляду організаційно-правових проблем державних систем працевлаштування та зайнятості випускників в контексті економічної кризи.

Разом з тим бракує як порівняльного аналізу соціокультурних, політичних, законодавчих і правових підстав реалізації ефективної політики в різних країнах, так і системних досліджень рівня участі в цих процесах випускників для вироблення рекомендацій щодо практичної активізації цих зусиль в окремих регіонах, територіальних громадах тощо.

В аналітичній частині дослідження нами була використана методологія міждисциплінарного підходу, що дозволяє інтегрувати знання різних галузей науки про предмет для формування цілісної картини дослідження. Методами дослідження є загальнонаукові: класифікація, абстрагування, порівняння, формалізація, аналогія, дедукція, індукція, синтез, аналіз. Дослідження рівня участі випускників закладів у формуванні регіонального ринку праці проводилось методом соціологічного дослідження (фокус-груп випускних курсів різнопрофільних закладів).

Виявлено, що молодь мотивована до здобуття фахової та неформальної освіти, і це є важливою умовою зростання професійного потенціалу міської громади. Молоді люди розуміють, що високооплачувана посада неможлива без отримання професійної чи вищої освіти. Саме тому випускники закладів загальної середньої освіти прагнуть продовжити своє навчання. Проте вони не завжди мають чітко сформовану професійну та трудову мотивацію, а віддають перевагу «модним» спеціальностям, бюджетним місцям, не замислюючись про затребуваність професій.

Певна частина молоді прагне виїхати на навчання та роботу за кордон і при нагоді залишитися там. Молодь усвідомлює й те, що для того, щоб стати затребуваними на ринку праці, вони повинні отримувати досвід, практичні знання, постійно підвищуючи свій професійний та інтелектуальний рівні.

Освітній потенціал молоді значною мірою не реалізується через невідповідність між попитом та пропозиціями на ринку праці; низький рівень навичок самопрезентації; недостатнє володіння соціальними компетентностями; завищені претензії стосовно високої заробітної платні й гідних умов праці; невідповідність знань та умінь, які отримали

у вищому закладі освіти, вимогам роботодавців; відсутність організації і можливостей для представництва інтересів, що означає мінімальну кількість каналів, за допомогою яких молодь може звернути увагу на свої потреби й проблеми; реальні перешкоди для підприємництва та самозайнятості; наявність нелегальної зайнятості та трудової міграції.

Відмітилися тенденції, що молодь недостатньо володіє інформацією про можливості професійного зростання завдяки додатковій освіті, наявні ресурси з підвищення кваліфікації та перекваліфікації; залучення до малого та середнього бізнесу, відкриття власної справи як засобу розкриття творчого потенціалу, професійного зростання завдяки додатковій освіті, наявних ресурсів з підвищення кваліфікації та перекваліфікації. Вирішити проблему молодіжної зайнятості можливо не лише шляхом створення нових робочих місць, а за умов комплексного підходу, який передбачає реальну взаємодію і співпрацю між роботодавцями й освітою, охоплює формальну та неформальну освіту, самоосвіту, соціальний захист, трудові права, представництво інтересів молоді.

